

Percek, órák.

Irta : R. Ruttkay Emma.

Gyönyörű volt a báliterem. A kaszinó tagjai sokat adtak elegáns, gavallér hirűkre s ezuffal is „nem kimélve pénzt és fáradságot“, eleven rózsalugassá varázsolták a kaszinó vedlett nagytermét.

A tükrök kopottas aranyrámáját vastag fenyőgirland futotta körül, melynek illata elvegyült a sokszínű rózsza természetes lélekzésével.

Egy pár élesszemű nénike már észrevette, hogy a rózsák csak alul, embermagasságra elevenek, fönt papirból vannak, az illat se hamisítatlanul természetes, mert nagyon emlékeztet a szobapermetezők fenyő- és rózsaillatára...

„No de hát baj ez a kellemes hamisítás? — jegyezte meg a törvénytörő bíró. — Ma, amikor már megszoktuk a margarinos karfiolt, a ló combjából került borjuszniclit és megszoktuk, hogy a hazafiság, az önzetlenség, a vallásosság, a szeretet sem az, aminek hirdetik...“

„Barátom — lépett hozzá az elegáns járásorvos — ez mégsem járja. A főispánék még mindig nincsenek itt... Pedig hát úgy kellene lenni, hogy aki a házigazda, aki elnök, az fogadja a vendégeket. Láttam én már külön úrakat is egy főispánál, mégse várakoztatták meg így a közönséget. Már 9 óra elmúlt.“

„Ezt már nálunk megszokhattad volna! Ahol kevés a nagy úr, ott az egypár, vagy az egyetlen annál jobban ágaskodik...“

A vidéki élet kritikája, a kis perspektívájú emberek gondja nagyon is kiült az arcokra s a minden kicsiséggel való törődés hamisítatlan érdeklődést festett a szemekre.

A bátorfalanabbak s a stréberek kezdtek széjjel menni, hogy ne halljanak semmit a rossz nyelvek rágalmasából s ne kelljen se pro, se kontra nyilatkozniok, ha arra kerülne a sor.

Úgy negyed tiz felé harsogó tussba kezdett a cigány. A főispáné lassan, tempózva rakta le a vadonatúj fehér báli belépőt s kacér mosolylyal nézte meg magát a tükörbe.

A tükör visszatükrözte a feremben sétáló intelligenciát s a főispáné gyakorlott szeme rögtön észrevette azt a kicsi különbséget, amelyet mások talán észre sem vettek, de az ő szeme meglátta rögtön.

A főbíróné! Megint az az asszony, megint. Legújabb divatu aranyrece fejkötő van a fején s két remekül sikerült hajtincs egészíti ki a legfrissebb, költői frizurát. És amellel milyen egyszerű, milyen póznélküli... Sohasem lehet sajnálni, sohasem lehet lenézni és sohasem lehet leereszkedni hozzá, mint a föbbihez, mert tagadhatatlanul különb, mint a föbbi és föbb természetes esze van, mint...

No de erről kár beszélni, kár gondolkozni. Ez már így van s ezen egykönnyen nem lehet változtatni.

A főispáné már nem mosolygott. Bosszúsan igazította meg a piros gyöngyabroncsot, amely összetartotta szép barna haját s nem adta volna sokér, ha a fejét, vagy legalább a fejdíszét elcserélhette volna a főbíróné fejdíszével.

A föbbi az nem számított. Egyszerű, sima, gyakorlatlan kézzel összerótt kontyok, amelyek közönséges dróthajtűhöz vannak szokva s szokatlanul rikített ki belőlük az új, díszes csonthajtű, a szalagcsokor, virág, vagy egypár szál kócsag.

A leányok fején evezőlapát nagyságu szalagdíszek meredtek ki kétoldalt, különféle rikító színekben.

Ez mind nem számított. Ezek fölött elnézett Szélely főispáné, de a főbíróné jelenléte pirosra festette hideg márványarcát, szemei villámlottak és ezer bosszút esküdött a vetélytárs fejére azalatt, míg végigvonult a termen s leereszkedő nyájassággal fogadta a köteles bókákat és köteles tiszteletet.

Ki tudja azt, mi minden fordul meg egy üres, konzervatív asszonyi fejben, amikor az isten hatalmat adott a — férje kezébe...

A főbíróné szerény nyugalommal beszélgetett s már teljesen beletörődött a megmásíthatatlanba. Néha muszáj „így“ mulatni. Meg kell tenni ezt is. Másokért, a pozícióért, az úra állásáért, a kenyérért, amelyért sokat, nagyon sokat kellett feláldozni lépten-nyomon.

Valahogy ő másképp álmodta meg az életet,

de már megtanult mosolyogni, amikor sírni szeretett volna, megtanult igent mondani, ahol a tagadás marcangolta lelkét és megtanult mást írni, mint amit a lelke érezett.

Igen, még azt is. Mert a fővárosból a vidékre kárhoztatott asszony határozott tehetőség volt. Valamikor pár év előtt, amikor bimbókorát élte az asszony, szilaj valóságok fakadoztak a szívébe s előre készült a gyönyörű harcra: majd, majd akkor, ha szabad leszek! akkor majd leírok mindent, ami a lelkeimen ül... Forró, igazságkereső, szilaj perceket, órákat, melyeknek fénye bearanyoz egy életet s melyeknek ereje lesújt, nagyot kiált, amikor kell!

És múltak a forró szilaj percek, múltak az órák s amikor a fővárosi lapok halommal közölték az írásait, amikor a könyvéről beszélt az ország, akkor — sok, sok alkonyatkor — leborúlt a fiatal asszony és elsíratta a bátorságát, merész vágyait s az eltemetett, igazságos erőt, amikről nem tudott senki, amit papírra vetni nem volt szabad — a kenyér miatt.

Odahaza, a fiókjában némán aludtak a csengő-bongó rímek, az erős, markáns vonásokkal megírt, életből merített történetek s azokról nem tudott senki, azokkal nem dobogtathatta meg a szívét senkinek, nem csalhattott könnyet azok szemébe, akik megértik a béklyós lázadások elviselhetetlen súlyát...

Azok a betűk meghaltak, a kenyér miatt...

Szegény asszony azt hitte, hogy a szerénységével, a hallgatásával s a lemondásával megvásárolta a nyugalmat, a gondtalan létezést, a békés pozíciót; azt hitte, hogy az elhallgatott percek, órák, megvásároltak számára egy csomó életörömet, amelyek feledtetik majd azt, amit nem lehet, amit nem szabad.

Pedig hát, nem úgy volt.

A cigány lány, epedőn játszott a Éva keringőt, táncolt a város, táncolt a főispánné és táncolt a főbíróné is. Csupa illat, csupa kedvesség és mosoly volt az egész terem és csupa elegancia.

Komikus, más színű, más lelkű volt ez az egész összetoborzott „ketrec“.

A frakkok, a lakkcipők és a fűzők kínosan feszélyezték a szegény mulatókat s a papák

aggódó szemmel nézték az árcédulákat: mit lehet, mit szabad enni, hogy fussa a kaszszából.

„Mamuskám, jó friss imbisz van, megnéztem — harsogja az ezredes úr — te azt szereted, rendeljek?“

A mamuska megérti, hogy ez imbiszből egy nagy adag két, legfeljebb három korona, csipegethet belőle az egész család, sőt kínálni is lehet belőle gavallérosan...

Forró párává izzott a levegő, ételszag, szivarfüst vegyült a parfüm és rózsa édes illatába, a fenyőkeretek lassan hullatni keztek tűlevelüket, az elfogyasztott alkohol hangossá, bárdolatlaná hangolta a diskurzust.

Csupa szeretet, csupa közlékenység volt az egész terem. Valahogy, úgy festett a város sokgondú szegény tisztviselője, mintha csupa nemes megértés, mintha egy szív, egy lélek lenne az egész széthúzó, primitív tábor.

A főbíróné kimondhatatlan erővel vágycsozott el innen, odalépett az ablakhoz és elnézett messze, arra, ahol a kékelő havasok konturjai erős éllel rajzolódtak a holdvilágos éjszakába... Ott sok a sölétség, nagy az elhagyatottság, a szegénység... Ott dolgozni lehetne, azokról írni lehetne, izzóvá tüzelni a közvéleményt, megértővé, résztvevően meleggé a szíveket.

Istenem, mekkora perspektíva! Csodás, meleg álmodozások... Nagy erő a hatalom, mi mindent lehet azzal tenni, megváltoztatni... Mássá, szebbé, jobbá lehetne varázsolni ezt az egész miazmás, bűzhödő pocsolyát, hogy az emberek másképp lássanak, hogy ne csak akkor merjenek hangosan beszélni amikor a szesz felkorbácsolja ernyedő idegeiket...

És elnézett arra nyugat felé, vágva, epedőn s a tekintete csupa szerelmes, mohó várakozás volt valami csoda, valami elérhetetlen után, aminek egyszer el kell következnie.

Lassan, álmodozva megfordult, fején megcsillant az aranyos recedisz, amelyet gyűlölettel és bosszúállással telve nézegetett Szélléyné.

A szemük találkozott s a főbíróné megborzadt a két fekete szem gyilkos tűzétől.

Vannak percek, órák, amikor a legszebb nő szemei ölni tudnak.